

Richard Wagner

DER RING DES NIBELUNGEN

Hermann Uhde Wotan (Rheingold)/Wanderer **Jerome Hines** Wotan [Walküre] **Thomas Stewart** Donner en Gunther **Georg Paskuda** Froh **Gerhard Stolze** Loge **Herta Töpfer** Fricka **Ingrid Bjoner** Freia, Helmwig en Guttrune **Marga Höffgen** Erda **Otakar Kraus** Alberich **Herold Kraus** Mime **Arnold van Mill** Fafner (Rheingold) **Peter Roth-Ehrang** Fafner(Siegfried) en Fasolt **Dorothea Siebert** Woglinde/Waldvogel **Claudia Hellmann** Wellgunde en Waltraute (Walküre); **Sona Cervena** Floßhilde **Wolfgang Windgassen** Siegmund **Gottlob Frick** Hunding en Hagen **Aase Nordmo-Loeving** Sieglinde en Dritte Norn **Astrid Varnay** Brünnhilde(Walküre) **Birgit Nilsson** Brünnhilde(Siegfried en Götterdämmerung) **Gertraud Hopf** Gerhilde **Frances Martin** Ortlinde **Ruth Siewert** Schwertleite en Erste Norn **Grace Hoffman** Siegrune, Tweite Norn & Waltraute (Götterdämmerung) **Margit Kobeck-Peters** Grimgerde **Dorothea von Stein** Roßweiße **Hans Hopf** Siegfried.

Koor en Orkest van de Bayreuther Festspiele 1960 o.l.v. Rudolf Kempe. Instudering van het koor: Wilhelm Pitz. Audiophile Classics APL 101.846

In 1960 regisseerde Wolfgang Wagner voor het eerst in Bayreuth de Ring des Nibelungen. Over de visuele kanten van de productie is men destijds niet erg enthousiast geweest maar wij hebben hier de geluidsoptname van een voorstelling met wel degelijk goede tot uitstekende kwaliteiten. Het grootste belang van deze uitgave die voor een spot-prijsje kan worden aangeschaft, is het feit dat wij nu beschikken over een integrale Ring onder leiding van Rudolf Kempe. In 1959 maakte hij reeds een opname met fragmenten uit Das Rheingold (thans in de EMI-box "Les Introuvables du Ring" en afzonderlijk op Berlin Classics). Verder bestaan er volledige opnamen van Die Meistersinger von Nürnberg en een opname uit 1951 van Lohengrin (Urana). Deze laatste nam Kempe een tweede keer op in Wenen (EMI, 1964) en is misschien wel zijn beroemdste opera-registratie. Een complete Ring onder Kempe is geheel nieuw en een waardevolle aanvulling op de bestaande Ring-opnamen. Kempe vat Wagner minder zwaar op dan iemand als Knappertsbusch. Helderheid en lyriek voeren de boventoon, geen wonder voor een dirigent die is opgegroeid met een orkest als de Staatskapelle Dresden!

Minstens zo interessant aan deze opname is het grote aantal alternatieve bezettingen in de cast van de Bayreuther Festspiele. In de opnamen uit de periode 1951-1958 (regie van Wieland Wagner) komen we vaak dezelfde bezettingen tegen. In 1960 kregen Wotan, Alberich, Mime, Hagen, Gunther, Siegfried en Brünnhilde een ander stemgeluid. Hermann Uhde blijft onvergetelijk als een demonische Kling-sor (Bayreuth 1951, Teldec) en een getourmenteerde Gunther (live-opnamen uit Bayreuth van 1952 t/m 1957). In deze opname zet hij een baritonale Wotan neer met grandeur en intensiteit, maar deze oppergod lijkt hier in de eerste plaats een tragische held. Hines is gezegend met een sonore basstem, imponerend en warm. Voor de beide Nibelungen zijn twee zangers gekozen met dezelfde achternaam: ze zijn echter geen familie van elkaar. Prima stemmen, maar het Alberich-geluid van Gustav Neidlinger vergeet je niet zo gauw. Gottlob Frick heeft in Bayreuth de rol van Hagen alleen maar in de eerste Wolfgang-Ring (1960-1964) gezongen. Het scheepstoeter-timbre van Greindl is hier afwezig. Fricks Hagen is menselijker, warmer, maar zeker niet minder kwaadaardig. Thomas Stewart zet een Gunther neer die zich niet voordoet als een zwakkeling. Ingrid Bjoners Guttrune is meer dan verdienstelijk.

Van Hans Hopf blijken geen mooiere opnamen aanwezig te zijn. Fijn om zijn Siegfried hier te kunnen horen. Zijn stem mist een stralende hoogte, toch doet hij niet onder voor

Wolfgang Windgassen. Het is heel leuk om eens een live-opname van een Bayreuther Ring te hebben zonder Wolfgang Windgassen in deze rol. In 1960 zette hij wel Siegmund op de planken. In deze voorstelling is hij over het algemeen goed, maar tegen het einde van het eerste bedrijf slaat de vermoeidheid hard toe. Aase Nordmo-Loeving als Sieglinde klinkt als een jonge, levenslustige meid: prachtig!

In de voorstelling van Die Walküre was Birgit Nilsson ziek. Astrid Varnay viel voor haar in en zette een grootse Brünnhilde neer. Varnay hebben wij al in vele Bayreuther opnamen. Nilsson is geweldig op dreef in zowel Siegfried als Götterdämmerung. Fel en furieus, vervoerend en verzegend is Nilsson in haar eerste(!) Brünnhilde in Bayreuth: een must!

Bij de bezetting van de goden moet Gerhard Stolze (Loge) zeker genoemd worden. Alleen al zijn meesterlijke beheersing van Loge's nuchterheid van geest enerzijds en aan de andere kant dat honend cynisme naar Wotans goddelijke kliek toe (slot van Das Rheingold) maken het beluisteren van deze uitvoering tot een groot genot.

Van Georg Paskuda (Froh) moet men houden, echt vrolijk word ik er niet van... De Erda van Marga Höffgen klinkt doorleefd en bezit waardigheid. Grace Hoffman is in deze opname helemaal op haar plaats. Herta Töpfers Fricka is een vrouw die haar mannetje staat.

Het koor van de Festspiele levert ook in deze opname een bijdrage die er zijn mag. Kempe heeft het tempo er stevig inzitten. Zwelgen als bij Knappertsbusch is er niet bij en dat is prima. Meeslepende dramatiek is ruimschoots aanwezig. In de vier boekjes staat één artikel in het Engels, geschreven door Paul Korenhof, dat veel informatie geeft over de zangers in deze Ring. De verdeling van de muziek over de schijfjes had anders gekund: onderbreken van de muziek gedurende een bedrijf is jammer en was in deze uitgave meestal niet nodig geweest. Een mis-cast ben ik niet tegengekomen. Tegenwoordig krijg je een dergelijke bezetting niet meer op de planken. De klank is verrassend goed: ruis-vrij, warm mono-geluid, waarin de stemmen zeer goed doorkomen. De enige hapering in de opname zit bij de houtblazers in Götterdämmerung, tijdens de Nornen-scène. De banden zijn echter bijna 40 jaar oud en aangezien de stemmen fraai blijven klinken, valt de schade erg mee. Aan elke liefhebber van de Ring is deze set van harte aanbevolen.

Johan Maarsingh